

El llenguatge

Sense e final

13/XII/1978

En el text d'un llibre recentment publicat hem trobat les formes incorrectes «complexes», «contexte», «adulte», «inceste» i «rite». Qui s'ha responsabilitzat de la correcció d'aquest s'ha deixat influir, sens dubte, per una certa tendència existent, que consisteix a fer correspondre sistemàticament formes acabades en e a tots els mots cultes del castellà que presenten una o a l'última síl·laba. Però aquesta correspondència no és pas absoluta ni de bon tros. En realitat, la majoria de noms del català acabats en e àtona són aquells en què aquesta vocal és precedida per un grup consonàntic complex que exigeix, gairebé necessàriament, un so vocàlic de suport, com és ara céptre, ritme, cercle, aspecte, espectre, istme etc. N'hi ha d'altres, però, que no presenten cap vocal final, com complex (i reflex), context (i text), adult i incest entre molts més, i alguns presenten una u com ritu seguida generalment d'una s: globus, tipus, focus, porus, lotus, etc. (Remarquem, doncs, que contràriament al que algú creu, la forma del singular ritu no duu s final.) Hi ha, també, una bona sèrie de noms i adjectius del masculí acabats en o àtona, però es tracta sempre de mots de formació popular, com carro, ferro o suro o bé d'origen estranger, com piano, pallasso, coco o lloro.

Cal prevenir, doncs, contra aquest sistema de catalanitzar uniformement les formes del castellà acabades en o àtona. És cert que ha calgut combatre àrduament l'ús de formes incorrectes com «espectàcul», «monòcul», «àngul», «círcul» i anàlogues, obtingudes pel simple procediment de suprimir la o del castellà. Però que a «espectàculo» i «àngulo» corresponguin, en bon català, spectacle i angle no vol pas dir que a «preàmbulo» correspongui «preamble», tal com, segons que ens informen, hom ha arribat a dir, sinó preàmbul.

Existeixen, encara, alguns altres casos afllats en què s'esdevé una cosa semblant: que hom obté indegudament la forma catalana canviant la o final del castellà en e. A «cabildo» algú fa correspondre «calbilde». Però la forma correcta catalana és capítol: el capítol de la catedral, presidir el capítol. I de «salvaconducte» hom ha tret «salvaconducte», en lloc de salconduit que és la forma admesa: un salconduit de frontera.

Albert Jané